

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

BAKALÁRSKA PRÁCA

2012

Ján Minarčík

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

**ZOBRAZOVANIE ŽIEN V PORNOGRAFII V ETICKÝCH
KONTEXTOCH**

Bakalárska práca

Študijný program:

Aplikovaná etika – etika profesijných činností

Študijný odbor:

2.1.5 Etika

Školiace pracovisko:

Katedra všeobecnej a aplikovanej etiky

Školiteľka:

PhDr. Dagmar Marková, PhD.

Nitra 2012

Ján Minarčík

Zadanie

Abstrakt (v štátnom jazyku)

MINARČÍK, Ján: *Zobrazovanie žien v pornografii v etických kontextoch*. Bakalárska práca/ Ján Minarčík – Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Filozofická fakulta; Katedra všeobecnej a aplikovanej etiky. – Školiteľka: PhDr. Dagmar Marková, PhD., Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár (Bc.) – Nitra: FF, 2012. 41 s.

Bakalárska práca „zobrazovanie žien v pornografii v etických kontextoch“ sa zaoberá problematikou pornografie a jej vzťahom k etike. Práca sa skladá z dvoch častí, má teoreticko-empirický charakter. Prvá časť sa venuje vymedzeniu základných pojmov ako etika, morálka, rodové hľadisko, sexualita a feminizmus. Obsahuje tiež definície pornografie z feministického pohľadu, ženskej sexuality a etické aspekty zobrazovania žien v pornografii. Druhá časť je venovaná vlastnému prieskumu, ktorého cieľom je identifikácia niektorých morálnych konštrukcií zobrazovania žien v pornografii z hľadiska pohlavia. Výsledkom je aj hodnotenie postoja respondentov k etickým prístupom. V práci budú formulované odporúčania do praxe z etických hľadísk. Prácu dopĺňa zoznam použitej literatúry a príloha.

Kľúčové slová: Etika, Pornografia, Feminizmus, Sexualita, Pohlavie, Hodnoty

Abstrakt (v cudzom jazyku)

MINARČÍK, Ján: *Portrayal of woman in pornography in ethical contexts*. Bachelor Thesis. Constantine the Philosopher University in Nitra, Faculty of Philosophic Department of general and applied ethics, Supervisor: PhDr. Dagmar Marková, PhD. Nitra: Faculty of Philosophic UKF 2012, number of pages 45.

Bachelor thesis "the portrayal of women in pornography in the ethical context" deals with the issue of pornography and its relation to ethics. The work consists of two parts and it has a theoretically-empirical character. The first part aims to define the basic concepts such as ethics, morals, gender, sexuality and feminism. It also contains the definitions of pornography from a feminist perspective, female sexuality and ethical aspects of the portrayal of women in pornography. The second part deals with a survey that aims to identify some of the moral structures of the portrayal of women in pornography in terms of gender. The result is an assessment of the attitude of respondents to ethical approaches. Recommendations to the practice from the ethical point of view can be found in the work as well. The work is completed by the bibliography and annex.

Key words: Ethics, Pornography, Feminism, Sexuality, Gender, Values

Obsah

Abstrakt (v štátnom jazyku).....	3
Abstrakt (v cudzom jazyku).....	4
Úvod	6
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	7
1.1 Vymedzenie základných pojmov.....	7
1.1.1 Etika a morálka.....	7
1.1.2 Aplikovaná etika.....	9
1.1.3 Rodové hľadisko, feminizmus a sexualita.....	10
1.2 Pornografia z hľadiska feminizmov, ženská sexualita, zobrazovanie žien a pornografia.....	13
1.3 Etické aspekty zobrazovania žien v pornografii.....	19
2 Cieľ práce	22
3 Metodika práce a metódy skúmania	23
3.1 Metódy zberu dát.....	23
3.2 Metódy vyhodnotenia a interpretácie výsledkov.....	23
3.3 Výber a charakteristika prieskumného súboru.....	23
4 Výsledky prieskumu a diskusia	24
4.1 Analýza výsledkov prieskumu.....	24
4.2 Zhrnutie výsledkov.....	35
4.3 Diskusia.....	35
4.4 Návrhy a odporúčania pre etickú prax.....	37
Záver	38
5 Zoznam použitej literatúry	39
6 Prílohy	42

Úvod

Túto tému som si vybral hlavne preto, že ma zaujíma ako celok. O pornografii sa nikde veľmi nehovorí, a hlavne sa nehovorí o tom, aký vplyv má na spoločnosť a ženy, ktoré v nej vystupujú.

V dnešnej dobe je spotreba pornografických materiálov nadpriemerná. Objavuje sa v časopisoch, televízii a hlavne na internete. Porno priemysel je vo veľkej miere ovládaný mužmi. Muži stoja za kamerou, píšú scenáre, režírujú, produkujú a distribuujú porno filmy. A v neposlednej miere sú ich najväčšími spotrebiteľmi. Pornografia je určitým druhom reprezentácie sexualita, nezobrazuje však skutočnú sexualitu ľudí, ale predstavuje nám to, čo si distribútori myslia, že je sexuálne stimulujúce.

V práci vychádzame z feministického prístupu. Sú aj iné, ale je nad priestorové a časové možnosti našej práce, aby sme ich analyzovali. O feminizme v slovenskom prostredí prevláda názor, že nikto nevie čo presne feminizmus znamená, ale väčšina si myslí, že nie je dobrý. Keď sa k tomu pridá aj pornografia, tak si môžeme myslieť, že to nie je vhodná téma pre akademickú pôdu. Opak je pravdou. Pornografia sa stáva veľmi diskutovanou témou hlavne v etike. Tá skúma dopad porno priemyslu na spoločnosť. Feministický prúd v oblasti porna na seba strháva čím ďalej tým väčšiu pozornosť. Feminizmus je sociálne politický myšlienkový smer, ktorý si kladie za cieľ dosiahnuť rovné príležitosti pre mužov a ženy v oblastiach verejného a súkromného života. Reaguje pri tom na znevýhodňovanie žien voči mužom.

Cieľom teoretickej časti je vytvoriť podklad pre prieskum. Cieľom empirickej časti je zistiť u opýtaných mužov a žien vo veku od 20 do 30 rokov postoje k zobrazovaniu žien v pornografii a zamerať sa na ich etické kontexty.

V práci som uviedol viacero názorov od žien, feministiek, ktoré sa touto problematikou zaoberajú. Sú to hlavne názory Andrei Dworkinovej a Catherine MacKinnonovej. Celá práca je vypracovaná na základe štúdia a analýzy odbornej literatúry. Praktická časť je spracovaná kvantitatívnou metódou dotazníkov, ktoré som spracoval do grafov. V prílohe som uviedol dotazník, ktorý bol vyrobený a použitý pre túto prácu.

Touto cestou vyslovujem svoje poďakovanie smerom ku školiteľke mojej bakalárskej práce PhDr. Dagmar Markovej, PhD. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej práce. Ďalej by som chcel vyjadriť vďaku všetkým, ktorí nejakým podielom prispeli nielen k mojej práci, ale i k získaniu dôležitých informácií. V neposlednom rade ďakujem svojej rodine, kamarátom a známym, ktorí ma podporovali a povzbudzovali.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Vymedzenie základných pojmov

V tejto kapitole si vymedzíme základné pojmy, ktoré sú nevyhnutné pri riešení problematiky, ktorou sa zaoberáme.

1.1.1 Etika a morálka

Zatiaľ čo morálka je asi takmer taká stará ako ľudstvo samotné, etika ako teoretická reflexia sveta morálky a mravnosti je relatívne mladá, pretože jej vznik datujeme do obdobia starovekého Grécka a za jej zakladateľa považujeme Aristotela. Treba však spresniť, že Aristotela môžeme považovať len za zakladateľa teoretickej etiky čiže za toho, kto sa ako prvý pokúsil o systematické skúmanie, respektíve výklad sveta morálky a mravnosti, pretože už predtým, v starovekej Indii a Číne, ale aj v iných kultúrach a civilizáciách existovali spisy zaoberajúce sa otázkami morálky, morálnymi kódexmi, príkazmi, zákazmi atď. (Gluchman, 2008, s. 15).

Etika v jednom význame znamená morálku, mravnosť – sústavu noriem správania sa ľudí v spoločnosti. Mnoho už vysvetlí samotný etymologický pôvod slov mravnosť, morálka, etika. Slovo mravnosť je odvodené od slova „mrav“, ktoré pochádza zo staroslovanského koreňa *norv* -. Ten sa zachoval ešte v ruštine v slove *nraviť'sja* – páčiť sa. Takže išlo o správanie, ktoré sa všeobecne „páči“. Slovo morálka má pôvod v latinskom slove pre tradičné obyčaje a mravy – *mores*. A slovo etika pochádza z gréckeho slova *éthos*, ktoré sa pôvodne vzťahovalo na spôsob života zvierat (z toho moderné slovo etológia). V dnešnej slovenčine bežne používame slová etika a etický vo význame morálky, morálneho správania – hovoríme o etickom či neetickom správaní politikov, novinárov, učiteľov a pod., hovoríme o rôznych profesionálnych etikách a o etických kódexoch. Mám dojem, že slovo etika nahradilo v modernej slovenčine slovo morálka, pravdepodobne preto, že morálka pripomína nemoderné moralizovanie, kým slovo etika znejú neutrálnejšie a modernejšie (Sýkora, 2003, s. 65-71). Etika skúma morálku a hľadá všeobecnú zásadu, ktorá by človeku ukazovala, čo má robiť, o čo sa má v živote usilovať, ako sa správať k iným ľuďom. Etika skúma ľudské správanie z hľadiska jeho morálnej hodnoty a usiluje sa nájsť meradlo, ktoré by človeku umožnilo rozhodnúť, čo je dobro, čo zlo, česť a nečesťnosť a pod. Etika totiž nielen skúma čo je to morálka, ale navyše sa usiluje viesť človeka k dobru. Už od čias gréckeho filozofa Aristotela – autora prvej európskej učebnice etiky – sa etika chápe ako praktická filozofia (Miedzgová, 1994, s. 12).

Morálku môžeme charakterizovať ako súhrn kladných hodnôt, ktoré vyznávame a o ktoré sa vo svojom živote usilujeme. Sú to aj pravidlá, ktoré nás vedú ku kladným hodnotám a nabádajú nás vystríhať sa zlých skutkov. Nedostatok či opak kladných morálnych hodnôt je charakteristikou ľahostajnosti a zla v medziľudských vzťahoch. Morálka vytvára silu, nedostatok morálky zase slabosť medziľudských vzťahov. Vďaka nej sa aj veľký svet starých Grékov či Aztékov stáva našim svetom a my sme zase zodpovední za svet budúcich generácií (Miedzgová, 1994, s. 11).

Morálka je pojem, ktorý spravidla vyvoláva negatívnu reakciu. Často sa spája s predstavou nepríjemnej autority, ktorá vydáva zákazy a príkazy a ja ich musím poslúchať, inak sa stávam nemorálnym. Alebo si niekto predstaví zatrpknutého človeka, ktorý bedáka nad mravným stavom dnešnej mládeže. Snáď najčastejšie sa vnucuje predstava mravných noriem, ktoré nepríjemne zužujú slobodu môjho jednania. Môžeme sa taktiež stretnúť s poňatím, ktoré slovom morálka nazýva životnú prax a etikou nazýva reflexia tejto praxe. Je vhodné dodať, že slovo morálka sa však viac používa v cirkevnej terminológii a to v súvislosti s normami Biblie, a že etika sa opiera viac o prirodzený rozum a skúsenosť (Příkaský, 2000, s. 7-8). Morálka ako regulátor ľudského konania sa rôznymi vlastnosťami odlišuje od iných regulačných mechanizmov ľudského konania. V uvedenej súvislosti je potrebné si uvedomiť, že rozvinutá ľudská spoločnosť je „presýtená“ rozmanitými mechanizmami, ktoré regulujú rozmanité formy ľudského konania. K morálnemu systému sa zo všetkých spoločenských regulačných systémov najviac približuje najmä systém právnych hodnôt a noriem, a preto aj osobitosť morálneho systému oproti všetkým ostatným pochopíme, keď ho porovnáme s právnym systémom regulácie ľudského konania. Ľudský čin svojím obsahom, zameraním a dôsledkami na jednej strane odhaľuje, aj keď nie priamo ale len sprostredkované, „vnútro“ konajúceho subjektu, to značí hodnoty a normy, ktorými sa riadi a na druhej strane svojimi reálnymi dôsledkami ukazuje buď na zhodu alebo rozpor medzi tým, čo daný subjekt zamýšľal, a tým čo skutočne urobil. Morálne hodnotenie ľudského konania sa nezameriava na hodnotenie technickej stránky konania človeka. Tá je podmienená odbornými vedomosťami a zručnosťami konajúceho subjektu. Rozdiely v ľudskom konaní, ktoré vyplývajú z rôznych úrovní technickej pripravenosti subjektu pre danú činnosť, nie sú predmetom etického hodnotenia (Manda, Svitačová, 2009, s. 4-8).

Etika chce predovšetkým objaviť, podľa čoho poznáme, či je naše jednanie mravne hodnotné, alebo nie je; inak povedané, či je v súlade s mravnými pravidlami, alebo im odporuje (Příkaský, 2000, s. 8).

Spomenuli sme viacero definícií morálky a etiky. Prikláňame sa k definícii pána Příkaského (Příkaský, 2000, s. 7), že morálka je sústava pravidiel ľudského jednania, etika je filozofická disciplína, ktorá tieto pravidlá skúma.

1.1.2 Aplikovaná etika

Reálne problémy, ktoré prináša život v jednotlivých oblastiach spoločenského života, si vynútili vznik aplikovaných etík. Ich riešenie v rozmanitých a zložitých praktických situáciách si totiž okrem uplatňovania určitých schopností človeka vyžaduje aj isté spôsoby morálneho konania a morálneho rozhodovania. Z historického pohľadu možno považovať zárodok lekárskej etiky, opierajúcej sa o autoritu a prvé zásady lekárskeho povolania antického lekára Hippokrata (460 – 370 pred n. l.), za prvú formu aplikovanej etiky (Manda, Svitačová, 2009, s. 90). Aplikovaná etika pochopená v širšom význame je vlastne etika, ktorá skúma etické aspekty, prípadne pokúša sa aplikovať etické uvažovanie na akýkoľvek problém osobný alebo spoločenský, akékoľvek správanie, či prax. Užšie chápanie aplikovanej etiky znamená, že je to odvetvie praktického uvažovania, v ktorom etické dôvody, pravidlá, princípy, ideály a hodnoty sú použité k hodnoteniu správania jednotlivcov alebo skupín. Aplikovaná etika, ktorá je pochopená takýmto spôsobom, môže byť v protiklade s inými filozofickými požiadavkami v etike, najmä voči metaetike (analýze etických pojmov a etického uvažovania), voči normatívnej etike (štúdium noriem používaných ako návod a hodnotenie správania) a voči etickej teórii (všeobecné skúmanie etických problémov, pojmov, princípov, uvažovania a ich celkového zdôvodnenia). Aplikovaná etika zahŕňa aplikáciu etickej reflexie prípadov praktického záujmu. Je skôr situačná než abstraktná, to znamená, že pracuje s aktuálnym prípadom, v ktorom sa mravný subjekt musí rozhodnúť a konať. Aplikovaná etika tiež zahŕňa profesionálne etiky, čiže reflektuje etické aspekty pohľadov a problémov, ktoré vznikajú v rámci určitých povolání, napríklad v medicíne, podnikaní, atď. (Gluchman, 1994, s. 141). Aplikované etiky sa zrodili v etike ako jej pododvetvia a poddisciplíny. Nie sú však od filozofickej etiky odtrhnuté, nakoľko nemôžu fungovať izolovane od všeobecných predstáv o morálnom dobre či od predstáv o tom, akými hodnotami by sa malo riadiť správanie ľudí, aké by mali byť inštitúcie v danom spoločenstve, kultúre a podobne. Spoločnou črtou aplikovaných etík je orientácia na konkrétne problémy, s ktorými sa jednotlivci či profesijné tímy stretávajú v praxi ako i multidisciplinárny prístup k týmto problémom. Od filozofickej etiky sa však odlišujú viacerými znakmi (Manda, Svitačová, 2009, s. 90) :

- podstatne nižším stupňom všeobecnosti morálnych súdov a noriem, ktoré sa vzťahujú na určité prípady, alebo aspoň na jeden (Manda, Svitačová, 2009, s. 90),
- ďaleko väčšiu rolu v nich zohrávajú konkrétne situácie, v ktorých nie je ľahké postrehnúť protiklad dobra a zla, pričom je nutné z reálnych možností voliť vyššie dobro či najmenšie možné zlo. Následne v daných situáciách ako výsledné hodnotenia prevažuje hodnotenie - „správne“ či „nesprávne“ (Manda, Svitačová, 2009, s. 90),
- kvalitnejšie poznanie konkrétnych situácií, najmä poznanie podstatných faktorov a tendencií, ktoré môžu byť relevantné pre morálne hodnotenie (Manda, Svitačová, 2009, s. 90),
- obsahovou i logickou spätosťou s určitým filozofickým smerom alebo koncepciou, v ktorej nachádzajú zdôvodnenie (Manda, Svitačová, 2009, s. 91).

Podstatnou úlohou aplikovanej etiky je integrovať do významných oblastí praxe etické posudzovanie problémov, ktoré vznikajú v praktických situáciách, pomáhať stanovovať limity toho, čo je sociálne žiaduce, interpretovať obsah a zmysel činov indivíduí v rámci ich sociálnej či profesijnej roly, vytyčovať nové vzory správania ako i navrhovať etické riešenia špeciálnych problémov (Manda, Svitačová, 2009, s. 91).

Zobrazovanie žien v pornografii je práve ten problém, ktorým by sa aplikovaná etika mala zaoberať. Jeho etické posúdenie nám ujasní, či je morálne takto zobrazovať ženy, ako ich následne vníma spoločnosť, rodina a priatelia.

1.1.3 Rodové hľadisko, feminizmus a sexualita

Ďalej pokladám za dôležité vymedziť pojem rodové hľadisko. Uplatňovanie rodového hľadiska – gender mainstreamingu – spočíva v reorganizácii, zlepšení, rozpracovaní a vyhodnotení rozhodovacích procesov vo všetkých oblastiach politiky a práce danej organizácie. Cieľom uplatňovania rodového hľadiska je zapojenie rodovo špecifickej perspektívy do všetkých rozhodovacích procesov a využívanie každého rozhodovacieho procesu v prospech dosiahnutia rodovej rovnosti (Stiegler, 2002, s. 7).

Podľa Markovej (2006, s. 298) je každodenná realita vo všetkých oblastiach ovplyvňovaná spoločnosťou vytváranými rodovými rozdielmi, pričom potreby a možnosti žien a mužov sú nerovnako a nespravodlivo rozdelené. Rod ako sociálna alebo kultúrna kategória znamená, že spoločenská pozícia mužov a žien je rozdielna a asymetrická. V tomto kontexte Lukšík a Marková (2006, s. 120-121) zdôrazňujú, že v súčasnej dobe je spoločenský koncept rodovosti významne ovplyvnený Rousseauvským konceptom slobody a voľnosti pre chlapov a „prirodzenou“ podriadenosťou dievčat. V 19. storočí sa táto

nerovnosť medzi pohlaviami/rodmi, najmä s postupujúcou deľbou práce, prehĺbila. Žene bola určená súkromná sféra rodiny, bola zvýraznená jej reprodukčná funkcia, starostlivosť o domácnosť, deti a svojho manžela. Muž bol hlavou rodiny, pracovne a verejne činný.

Táto práca bude písaná z feministického pohľadu na zobrazovanie žien v pornografii. Nasledujúcim pojmom bude teda feminizmus. Je problematické hovoriť o jednom feminizme – feminizmus sú skôr feminizmy, pluralita rôznych koncepcií, prístupov, smerov a hnutí. A hoci sa tieto rozličné hnutia i teoretické názory významne odlišujú, za ich spoločný menovateľ možno predsa len považovať presvedčenie o systematickom znevýhodňovaní žien, ďalej presvedčenie o nie prirodzených rozdieloch medzi rodmi a úsilie o ich zmenu. Feminizmus ako sociálnohistorický fenomén sa ako hnutie formoval tam, kde došlo k relatívne jednotnej, jasnej, vedomej a kolektívnej organizácii rozličných druhov opozičného úsilia žien. Základným predpokladom pre vznik feministického hnutia je presunutie domnelo osobných problémov do roviny politických nárokov, keď ženy prestanú nemožnosť zvládnuť svoju situáciu nerovnosti a diskriminácie považovať za osobné zlyhanie, ale pochopia ju ako dôsledok existujúcej spoločenskej nerovnosti a vládnučích spoločenských inštitúcií. Doterajšie úsilie feministického hnutia o zmenu rodových vzťahov bolo v rôznej miere úspešné (Kiczková, Kobová, 2011, nestránkované).

Ľudská sexualita je stará ako ľudstvo samé. Je dôležitou súčasťou ľudského bytia počas celého života jednotlivca a zahŕňa pohlavie, rodovú identitu a rodové role, sexuálnu orientáciu, erotiku, pôžitok, intímnosť a reprodukciu. Sexualita je prežívaná a vyjadruje sa v myšlienkach, predstavách, túžbach, názoroch, postojoch, hodnotách, správani, sexuálnych praktikách, roliach a vzťahoch. Aj keď sexualita môže zahŕňať všetky tieto dimenzie, nie každý jednotlivec ich prežíva a vyjadruje v úplnosti. Sexualitu ovplyvňuje interakcia biologických, psychologických, sociálnych, ekonomických, politických, kultúrnych, etických, právnych, historických a náboženských či spirituálnych faktorov. V západnej kultúre v oblasti sexuality možno nájsť niekoľko názorových prúdov. Významnými sa ukazujú najmä nasledujúce štyri (Švihelová, Lukšík, 2005, s. 3):

1. Kresťanská tradícia posilnená viktoriánskou morálkou – sexualita je v tomto prostredí ohraničená domovom a manželstvom a má inštrumentálnu hodnotu, ktorá sa premieta v hlavnej funkcii sexuality, ktorou je reprodukcia. Sexualita je riadená prísnyimi normami (monogamia, manželstvo) a zákazmi (napr. nahota, nevera, rozprávanie sa o sexualite na verejnosti). Diskurz o sexualite prakticky neexistuje (Švihelová, Lukšík, 2005, s. 3).

2. Vedecký, medicínsky a sexuologický názor – charakteristický znak je snaha po maximalizácii vedeckosti a objektívnosti (roky 1890-1980) a ideologicky sa opiera o religiózny program novej strednej triedy. Usiluje sa o nájdenie mechanizmov sexuality, ktoré by umožnili získať kontrolu a odolávať sexuálnym pudom a impulzom. V sexualite sa akceptuje regulujúci vplyv noriem, ktorými sú najmä mužská sexualita, heterosexuality a manželstvo. Diskurz o sexualite je medicínsky a biologizujúci (Švihelová, Lukšík, 2005, s. 3).

3. Občiansky (liberálny) názor – v 60. rokoch nášho storočia nastala kríza sexuologickej paradigmy, ako aj kríza celého hodnotového programu strednej triedy. Dochádza k prehodnoteniu sexuality v ére „sexuálnej slobody“. Jedinými normami sú sexuálna sloboda a rovnoprávnosť. Diskusia o sexualite zahŕňa všetky témy a stáva sa skutočným spoločenským diskurzom (Švihelová, Lukšík, 2005, s. 3).

4. Názor na HIV/AIDS – pod vplyvom pandémie HIV/AIDS sa dokonáva dekonštrukcia ideologických pozadí predchádzajúcich koncepcií sexuality. Tento prístup je z axiologického hľadiska programovo nehodiaci. Jediným normotvorne pôsobiacim prvkom je všadeprítomné odporúčanie bezpečného, resp. bezpečnejšieho sexu, inými slovami, odporúčanie používať prezervatív a vyhýbať sa nechránenému styku s partnerom, ktorého HIV status nepoznáme. Diskurz o sexualite je všeobecný, aj keď otázky rizika a ochrany sú v popredí. Tieto diskurzy sú uvedené v poradí, v akom sa historicky objavovali. Ich striedanie bolo a je viac menej konfliktné, keďže ide tu o mieru vplyvu a možnosti uplatňovania moci (Švihelová, Lukšík, 2005, s. 3).

Podľa Petra Ondrejkooviča (2008, s. 136) ľudská sexualita je jedným zo základných prejavov života a predstavuje súbor javov, spojených viac alebo menej s funkciou rozmnožovania. Podmienkou rozmnožovania je nadväzovanie kontaktov a interakcia s osobami opačného pohlavia. Ľudská sexualita má preto stránku biologickú, ktorá tvorí komplement stránky sociálno-kultúrnej, t.j. spoločenskej (sociologický aspekt) a sociálno-psychologickej (osobného biologicky aj spoločensky podmieneného prežívania sexuality). Základom ľudskej sexuality (ďalej len LS) je vybavenosť človeka „druhovú pamäťou“, ktorá je nenaučená (vrodená, typická pre človeka ako živočíšneho druhu, adaptívna, čo znamená, že je modifikovateľná, predovšetkým sociálne (zvyky, obyčaje, tradícia, náboženstvo, predsudky, spôsob života, ideológie a p.), skúsenosťami a geografickými podmienkami. Podstatou tejto vybavenosti „druhovú pamäťou“ je genotropizmus, špecifická reakcia na podnety, prichádzajúce do organizmu z prostredia, vytvorený v priebehu existencie človeka ako ľudského druhu. Významnou súčasťou genotropizmu je

záujem o vzbudzovanie takej prítlačivosti, ktorá umožňuje kombináciu génov otca a matky pri oplodňovaní, čím dosahuje pokrok v genetickej výbave splodeného jedinca. ĽS je sprevádzaná dosahovaním slasti s nadväzovaním viac či menej trvalých intímnych partnerských vzťahov, umožňujúcich starostlivosť o potomstvo. Špecifikou vývoja ĽS je jav, ktorý možno nazvať možnosťou oddelenia sexu (pohlavných vzťahov) a plodenia. ĽS v priebehu evolúcie začala vystupovať ako sociosexuálna potreba, v ktorej sa kumulujú všetky aspekty ĽS. Jej prejavom je sexuálny život človeka.

Podľa Catharine MacKinnonovej (2000, s. 53-57) feministická teória sexuality by sexualitu umiestnila do rámca teórie rodovej nerovnosti v zmysle hierarchického usporiadania spoločnosti, v ktorom muži stoja nad ženami. Na to, aby bola nejaká teória feministickou, nestačí, aby ju vytvorili biologické ženy. Nestačí ani aby takáto teória opisovala ženskú sexualitu ako odlišnú od mužskej, alebo aby ju opisovala tak, ako keby sexualita žien nevyhnutne musela existovať v nejakom priestore mimo, nad, pod, poza nespravodlivý sociálny poriadok, teda fundamentálne nedotknutá a nepohnutá týmto nespravodlivým sociálnym poriadkom. Teória sexuality sa stáva feministickou do tej miery, do akej sa venuje sexualite ako sociálnemu konštruktovi mužskej moci – teda v tom zmysle, že sexualita je definovaná mužmi, je ženám nanútená a je neodmysliteľnou súčasťou chápania rodu. Vďaka takémuto prístupu sa feminizmus koncentruje na perspektívu podriadenosti žien mužom, ktorá je daná pohlavím – čiže, ide o sexualitu nadvlády a podriadenosti.

Sexuálny život človeka chápem ako túžbu po pohlavnom styku zo strany ženy a muža. Je otázne, či pornografia naplňuje aj ženskú túžbu. Sú tam často zobrazené ako podradné ženy, ktoré sa musia podvoliť mužovi, aby naplnili ich potreby. Môžeme teda povedať, že pornografia zneučtuje ženy na úkor toho, aby splnili požiadavky niekoho iného, niekoho úplne cudzieho a nie seba. Sú ženy povinné robiť niečo takého? Myslím si, že nie.

1.2 Pornografia z hľadiska feminizmu, ženská sexualita, zobrazovanie žien a pornografia

„Pornografia a feminizmus majú veľa spoločného. Obidva sa zameriavajú na ženu ako na sexuálnu bytosť. Pornografia sa venuje fyzickému aktu sexu, feminizmus skúma dopad sexu na ženy – historicky, ekonomicky, politicky a kultúrne (McElroyová, 2011, nestránkované)“.

Slovo pornografia vo väčšine z nás vyvolá pocit hanblivosti. Je veľmi ťažké ju definovať, pretože pre každú kultúru, menšinu či dokonca jedinca má iný význam. Pornografia bola dlhé roky zatracovaná, rovnako ako jej obsah a je to práve pornografia, ktorá celé storočia, ba dokonca tisícročia, sprevádzala človeka na jeho púti naprieč celou históriou. Na úvod si objasníme etymologický pôvod slova. Slovo pornografia vzniklo už v prastarom Grécku a ide o zlúčeninu dvoch slov porné a grafia. Porné označovalo neviestku, graphein znamená písať. Môžeme tak slovo pornografia voľne preložiť ako: popis života, zvyková činnosť prostitútok. Možno nás napadne, že toto slovo bolo pre svet antiky absolútne bežné. Opak je pravdou. Pojem pornografia bol použitý letmo v krátkom odstavci jedného antického textu. Označoval tu autora pornografie, teda toho, kto popisuje prostitútky, a pochádzal z pera Athénaiososa. Slovo pornografia vo význame, aký je nám dnes známy, sa po prvý krát znovu objavil až v roku 1857 (Tangová, 2003, s. 45). Môžeme teda povedať, že slovo pornografia je pôvodom síce veľmi staré, ale spôsobom používania pomerne mladé. V súčasnej dobe je veľa spôsobov ako sa dostať k pornografii. Objavuje sa v erotických filmoch, erotických časopisoch, na internete, občas aj v reklamách, ba dokonca aj v bežných časopisoch sa vyskytujú reklamné, cenzurované pornografické obrázky. Je fakt, že pornografický priemysel ročne zarobí niekoľko miliónov eur. Aj napriek starovekému pôvodu tohto výrazu, bolo slovo pornografia prvý krát použité až v roku 1857 v Anglickom zákone o obscénnych publikáciách. Chochola tak tento termín označuje ako „nové slove odeté do rúcha starobylosti (Chochola, 2004, s. 11).

Porneia – prekladá sa rôzne: smilstvo, zvrátenosť, všeobecne nezákonný pohlavný styk, celý rad nesprávneho sexuálneho konania, zahŕňa aj prostitúciu (grécky výraz pre prostitúciu bol porne), cudzoložstvo, incest. Pornografia sa dá rozdeliť na „mäkkú“ a „tvrdú“. „Mäkkou“ sú nahota, pózy, gestá, „tvrdou“ ukazovanie priameho sexuálneho kontaktu. Niekedy sa mäkká pornografia označuje slovom erotika, ale je to nesprávne používanie tohto pojmu, pretože erotika znamená telesná láska, respektíve telesné prejavy lásky, avšak pornografia má od ozajstnej lásky veľmi ďaleko. Výskumy v oblasti mäkkej pornografie ukazujú, že jej dlhodobý vplyv výrazne znižuje sexuálne uspokojenie vlastným partnerom. U študentov, ktorým sa vo veľkom množstve premietala mäkká pornografia, sa výrazne prejavilo zhrubnutie citu a boli viac naladení sledovať aj tvrdú pornografiu. Sledovanie tvrdej pornografie spojenej s násilím mení názor mužov na sexuálnu agresivitu, ktorú začínajú prijímať ako bežný prejav sexuálneho správania. V Spojených štátoch bolo zistené, že každé zvýšenie nákladu pornografie o 2% zvyšuje počet znásilnení o 1%. Naproti tomu existujú i výskumy hovoriace o opaku, a to že v dnešnej dobe s pribúdajúcou

pornografiou nerastie počet násilných trestných činov. Je to asi logický dôsledok toho, že žijeme v dobe, keď je pornografiou spoločnosť tak zamorená, že pribúdanie už nemôže výrazne ovplyvňovať štatistiky trvalo k horšiemu, pretože pre samostatných konzumentov pornografie je už niekoľko rokov ľahko dostupná takmer akákoľvek jej forma (Barták, 2011, nestránkované).

Podľa Catherine MacKinnonovej (In: Gowan, 2009, s. 135-136) pornografia môže byť definovaná aj tak, že podraďuje ženy. Pornografiou sa rozumie graficky sexuálne jednoznačná podriadenosť žien, či už obrázkami alebo slovne. Samozrejme, táto definícia vylučuje mnoho materiálov, ktoré by sa inak počítali ako pornografické. Materiál, ktorý nepodraďuje, napríklad, nespĺňa túto definíciu. Pornografia. V dôsledku toho, čokoľvek čo nepodraďuje (ženy) nemôže byť pornografiou. Podľa mňa aj keď pornografia musí byť sexuálne explicitný materiál, nie každý sexuálne explicitný materiál je pornografický. Dokumentácie o ľudských sexuálnych vzťahoch môžu byť sexuálne explicitné, ale nie sú pornografické, pretože nepodraďujú ženy. Ďalej upozorňujem, že nie každý sexuálne explicitný materiál, ktorý zachytáva podradenosť žien je pornografický. Dokumentárny film o sexuálnom otroctve možno zobrazuje sexuálnu podradenosť žien, ale tento materiál nie je pornografický, pretože ich nepodraďuje. Pre mňa význam pornografie je, že oslavuje, erotizuje alebo legitimuje sexuálnu podriadenosť žien. V tomto pohľade, pornografia nie len popisuje sexuálnu podriadenosť žien: ono to podporuje sexuálnu podriadenosť žien a legitimuje ženskú podriadenosť pornografickou podriadenosťou.

Valerie Richardsová (1996, nestránkované) hovorí, že najviac prevládajúca téma v pornografii je jedno z absolútnych opovrnutí pre ženy. Ženy sú objektmi pornografie, a muži zďaleka najväčší spotrebitelia, a sexuálne ponižujúci jeho tému. Pornografia je určená pre efekt; je to určenie k produkcii sexuálnych vzrušení a akcií pre zákazníka. Čo potom je zákazníkova reakcia k sledovaniu alebo pri pohľade na pornografický materiál? Reakcie ľudí na tieto otázky sú často odlišné a diskutabilné. Najčastejšia odpoveď feministiek je jasná a jednoduchá. Násilie. A nie len tak nejaký druh násilia, ale násilie na ženách. V jednom prieskume, som sa pozrela na šesťdesiat dva percent násilníkov, päťdesiat tri percent mužských objektov pornografie, a päťdesiat šesť percent ženských objektov pornografie boli pravidelne priťahovaní k pornografii. Fakty sú jasné. Sex a násilní kriminálni páchatelia majú nevyhnutné spojenie v pornografii. Títo sexuálny delikventi boli vysoko vystavovaní pornografiou ako dospelávajúci, a to sa s nimi ťahá aj počas svojho života. Táto skutočnosť je o to významnejšia, keď vezmeme do úvahy, že respondenti boli zo sociálno-ekonomicky nízkych domovov a finančne mohli mať väčšie

problémy dostať pornografické materiály. Myslím si, že je veľmi dôležité zistiť, kde ľudia dostali ich postoje k pornografii. Predchádzajúci výskum ukázal ako vzdelanie a vek vplyva na postoj k pornografii. Feministická debata o pornografii nezodpovedá fatálnym rozdielom s feminizmom. Feministky, ktoré nesúhlasia s týmto sú stále feministky. Feministická debata o pornografii nie je o feministických teóriách alebo podobne, ale o zákonitosti materiálu a čo sa stane s týmto materiálom.

Podľa Andrei Dworkinovej (1985, s. 5) je pornografia formou diskriminácie so sexuálnym podtextom. Je grafickým znázornením sexuálne explicitnej podriadenosti žien, čo sa vyznačuje týmito spôsobmi:

- a) Ženy sú prezentované ako neľudské sexuálne objekty, ako veci (Dworkinová, 1985, s. 5).
- b) Ženy sú prezentované ako sexuálne objekty užívajúce si bolesť alebo ponižovanie (Dworkinová, 1985, s. 5).
- c) Ženy sú prezentované ako sexuálne objekty, ktoré sexuálne vzrušuje byť znásilnená (Dworkinová, 1985, s. 5).
- d) Ženy sú prezentované ako sexuálne objekty zväzované, bité, fyzicky týrané (Dworkinová, 1985, s. 5).
- e) Ženy sú vyobrazované ako submisívne, servilné, oddané (Dworkinová, 1985, s. 5).
- f) Ženské telá sú v porno snímkach redukované iba na časti tel (Dworkinová, 1985, s. 5).
- g) Ženy sú prezentované ako prostitútky (Dworkinová, 1985, s. 5).
- h) Ženy sú zachycované pri sexuálnom akte so zvieratami alebo rôznymi predmetmi (Dworkinová, 1985, s. 5).
- i) Ženy sú prezentované v scenároch ako degradované, ponížené, mučené, týrané, špinavé, krvácajúce, dobité, to všetko vždy tak, aby to v divákovi vzbudilo sexuálnu túžbu (Dworkinová, 1985, s. 5).

McElroyová (1995, nestránkované), ktorá sa svojimi názormi riadi k opozícii, teda k feministkám brániacim pornografii, túto definíciu odmieta. Nesúhlasí s označením ako neľudskosť, poníženie či degradáciu. Podľa nej ide o pojmy veľmi subjektívne a pre každú ženu, pre každého človeka môžu mať iný význam. Podľa autorky sa nejedná o definíciu, ale o závery, ktoré sú predkladané bez pádných argumentov. Wendy McElroyová (1995, nestránkované) definuje pornografiu takto: „Pornografia je explicitné umelecké zobrazenie mužov a/alebo žien ako sexuálne bytosti. Slovom „explicitné“ autorka vylučuje z oblasti pornografie romantické novely pre ženy a im podobné. Pojem „umelecké“ potom odlišuje

pornografiu od psychologických a iných odborných analýz sexu a sexuality. Termín „zobrazenie“ zahŕňa širokú škálu vyobrazenia, a to vrátane maľby, literatúry či videí. Formulácia „zobrazenie mužov a/alebo žien ako sexuálne bytosti potom podľa McElroyovej vystihuje zameranie viac než na ľudské bytosti, tak na sexuálnu prirodzenosť týchto ľudských bytostí. Autorka sama dodáva, že sa nejedná o vše hovoriacu definíciu, ale o odrazový mostík k diskusii nad problematikou pornografie.

Pôvod pojmu sexualita môžeme nájsť slove „sexus“, ktoré pochádza z latinského „pohlavie“. Weiss (2002, s. 36) tento termín bližšie definuje nasledovne: „Sexualita predstavuje jeden zo základných individuálnych a interpersonálnych motívov v živote každého jedinca“. Weiss ďalej upozorňuje na to, že sexualitou samotnou je ovplyvnená nielen osobnosť jedinca, ale aj jeho medziľudské vzťahy.

Otázka, ktorú Freud nikdy nepoložil, je otázka, ktorá definuje sexualitu z feministickej perspektívy: Čo muži chcú? Odpoveď nám poskytuje pornografia. Pornografia dovoľuje mužom čokoľvek, k čomu pocítia sexuálnu túžbu. Je to ich „pravda o sexe“. V pornografii sa spája vizuálne spredmetňovanie s mužskou sexuálnou vzrušivosťou aj s mužským modelom poznania a overovania, ktoré spájajú objektivitu s objektifikáciou, čiže spredmetňovaním. Pornografia nám ukazuje, ako muži vidia svet a ako tým, ako ho vidia, k nemu aj prístupujú a zmocňujú sa ho, a ako je tento ich spôsob aktom ovládania sveta. Pornografia nám ukazuje, čo muži vlastne chcú, a pornografia im to aj dáva. Zo svedectva, ktoré vydáva pornografia, je jasné, čo muži chcú: ženy spútané, ženy týrané, ženy, ktoré sú bité, ponižované, degradované a zneuctené, zabitú ženu. Alebo, aby sme boli spravodlivé k mäkkej pornografii, ženy, ktoré sú sexuálne dostupné, také, ktoré možno mať, ktoré sú tu pre nich, ktoré nechcú nič iné, len to, aby si ich muži vzali a použili ich, možno len s takým malým, jemným zotročením (MacKinnonová, 2000, s. 53-57). Ženské telo je skutočne nádherné umelecké dielo, ale je na škodu, ak sú tieto umelecké diela vystavované verejne. Jednotlivé ženy aj ako umelecké diela, ako vrchol estetiky, si majú „vychutnávať“ ich muži. Inak toto umenie nepozdvihuje človeka, ale človeka ničí a znižuje na úroveň zvierat. Porno priemysel dominantne ťaží zo zneužívania a zneuctovania ženy. Ženy sú buď zaplatené alebo násilím nútené k rozličným perverzностям, sú prostriedkom na ukávanie sa mužov alebo pestovanie pocitu nadradenosti. S pornografiou je spojená veľká miera kriminality. V skutočnosti muž silne ovplyvnený pornografiou nie je schopný vidieť ženu celú aj s jej vnútornou krásou. Jeho deformovaný pohľad vidí len kus čohosi, čo by mohlo uspokojiť jeho sexuálne túžby. Muž môže pochopiť nízkosť svojho pohľadu, nemusí byť však jednoduché zbaviť sa ho.

Pornografia posilňuje mýtus sexuálnej výkonnosti, ale aj mýtus dominancie mužov nad ženami (80% týchto materiálov zobrazuje ženu ako objekt sexuálnej podnikavosti muža). (Z tohto dôvodu proti pornografii a jej šíreniu protestujú vo svete takisto rôzne feministické združenia) (Barták, 2011, nestránkované). Podľa MacKinnonovej, pornografické akty pôsobia proti ženám dva krát, keď sú vyrábané a keď sú pozerané. Po prvé, ženy sú ponižované, znásilňované a (v jej presvedčení) dokonca zabíjané pri tvorbe pornografických obrázkoch a filmoch. Potom, obrázky a filmy sa podieľajú na ponižovaní, znásilňovaní a vraždení žien užívateľmi pornografie. Uvedme si jeden príklad z „Len slová“ od MacKinnonovej, Linda Marchianová, potom známa ako Linda Lovelace bola bitá a jej manžel jej hrozil hlavňou pištole počas nakrúcania „Hlboké hrdlo“. Film potom zapríčinil, že muži nútili ženy skúšať akty ktoré Marchianová bola schopná plniť len v hypnóze. Podľa MacKinnonovej bolo mnoho žien hospitalizovaných priamo v dôsledku tohto filmu; niektoré boli znásilnené cudzincami, iné boli do toho nútené alebo znásilňované ich priateľmi. (MacKinnonová a jej kolegovia, Andrea Dworkinová, nie je naozaj rozdiel medzi znásilnením a psychologickým nútením; v podstate Dworkinová vidí všetky heterosexuálne styky na rovnakej úrovni ako znásilnenie) (MacKinnonová, 1995, nestránkované). Teda pornografia je pojem využívaný vo feministickom diskurze k označovaniu nie len reprezentujúcemu (hetero) sexuálnej aktivity, ale opisujú hierarchické štruktúry patriarchálnej spoločnosti s mužmi nadradenými a ženami podradenými (nadvláda mužskosti). Pornografia nemôže byť limitovaná materiálmi produkovanými a distribuovanými v sex shopoch, ale odvoláva sa na veľmi prirodzenú spoločnosť, ktorá zobrazuje rozdielnosti značné v biologickom sexe (a pohlavie?). Patriarchát je v podstate pornografický a takto škodlivý k ženám. Patriarchát vznikol pre pornografiu; pornografiu pretvára a udržuje patriarchát. Brown charakterizoval túto situáciu ako jednu v ktorej pornografia odzrkadľuje patriarchát. Na jednej úrovni je priama fyzická škodlivosť, ktorá vyplýva z pornografie jej spotreby (mužom) ktoré sú predmetom ich záujmu. Toto umiestňuje pornografiu ako kľúčový faktor v domácom násilí páchaným mužom proti ženám a deťom. Ale tam je tiež jemnejšia a celkovo poškodená sexuálna dominancia a nerovnosť, ktorá radikálne vysvetľuje feministické teórie. Pornografia je považovaná za najdôležitejšiu časť systému mužského sexizmu (ženu nenávidený), ktorá je základom samotnej socializácie s ľuďmi v patriarchálnej spoločnosti. Jeho spotreba slúži na posilnenie a zlepšenie postoja mužov voči ženám, teda držanie žien „na ich mieste“ ako definujú muži. Za neoficiálne účty, akokoľvek radikálne feministky neposkytujú mnoho dôkazov, aby podporili svoje tvrdenia o povahe a úlohe pornografie v spoločnosti. Masovo

vyrábaná pornografia je relatívne nedávny vynález. To poskytuje priamejšie pozorovanie ukazovateľov patriarchálnej pornografie, a jasnejšie zameranie útoku pre tých, ktorí sú proti patriarchátu vo všetkých jeho prejavoch. V analýzach spisovateľiek ako Dworkinová a MacKinnonová, pornografia je čisto „nenávisťný prejav“ zameraný na všetky ženy. Presnejšie, pre tento dôkaz oni využili spoločensko-vedný výskum, ktorý poskytuje skromnú podporu pre ich postavenie. Útlak, sexuálne otroctvo, diskriminácia, znásilnenia a vraždy sú veľmi silné aspekty manipulovanej sily v radikálnej feministickej kritike k pornografii. V skutočnosti, feministky všetkých smerov boli v čele obrany erotického výrazu. Skôr je to zobrazenie sexuálneho správania, ktoré vyvoláva rozdielne využívanie energie, ktorá nám dáva dôvod k poplachu (Potter, 1996, s. 30).

Pornografia je často vnímaná ako reprezentácia sexuality. Catherine MacKinnonová sa však proti takémuto poňatiu porna veľmi ostro stavia, označujúc ju za najelitnejšie popredie škôd spôsobených pornografiou. Pornografia je totiž zákonom chránená ako „obyčajné slová“ práve na základe predpokladu, že slová vo vzťahu k realite majú obyčajnú výpovednú hodnotu: referujú o nej či ju reprezentujú v zmysle odzrkadlenia. Ak je pornografia masturbačný materiál, nemôže byť podľa logiky C. MacKinnonovej reprezentácia. Uvažovanie MacKinnonovej je v tomto bode poplatné binárnej logike, ktorá rozdeľuje svet do dvoch dištinkívnych táborov hmotných objektov na jednej strane a abstraktných ideí na strane druhej. MacKinnonovej ale vyvstalo podvojnásť nezužitkováva premýšľaním tenziou a nejednoznačnosťou, ale zdanlivou dichotómiou ruší (Lišková, 2010, s. 118). V rámci sexuality sa vyskytujú určité vzorce, ktoré sú zdieľané naprieč spoločnosťou. Podľa Gagnona a Laumanna (1995, s. 187) „sa sexuálne jednanie jedincov riadi podľa takzvaných sexuálnych scenárov. V každej spoločnosti existujú takéto scenáre, ktoré určujú, čo by jedinci pri sexe mali robiť, s kým by ho mali robiť, ako by ho mali robiť a tiež kde by ho mali prevádzkovať“.

My sa prikláňame k definíciám feministiek Catherine MacKinnonovej a Andrei Dworkinovej. Je to z dôvodu, že si myslíme, že pornografia podraduje ženy obrázkami alebo slovne a podľa nás je nemorálne zobrazovať ženu ako bytosť, ktorá je podriadená mužovi. Muži podľa nás nie sú v pornografii zobrazovaný tak ako ženy.

1.3 Etické aspekty zobrazovania žien v pornografii

Feministická kritika na rozdiel od kritiky cirkevných predstaviteľov nevníma pornografiu ako otázku morálky. Problematika pornografie podľa feministiek nespočíva v ich sexuálnej explicitnosti, ale v ich sexizme. Antipornografické feministky

identifikovali pornografiu ako príčinu mužského násillia na ženách a nízkeho statusu žien v spoločnosti (Lišková, 2010, s. 11). Anti-pornografická feministická pozícia napáda pornografiu v troch hlavných bodoch (McElroyová, 1995, nestránkované): pornografia je z morálneho hľadiska zlá, pornografia priamo vedie k násilliu na ženách, pornografia je sama o sebe násillím na ženách, a to hneď vi niekoľkých prípadoch. Tými sú:

- a) Ženy sú fyzicky nútené do účinkovania porna (McElroyová, 1995, nestránkované).
- b) Tie ženy, ktoré sa na účinkovaní podieľali dobrovoľne, sú natoľko psychicky poškodené vplyvom patriarchátu, že nie sú schopné reálne premýšľať nad svojimi krokmi (McElroyová, 1995, nestránkované).
- c) Celý koncept kapitalizmu núti ženy, aby z ekonomických dôvodov participovali v porno priemysle (McElroyová, 1995, nestránkované).
- d) Pornografia je násillím voči ženám, ktoré porno konzumujú, aj keď tým posilňujú svoj vlastný útlak (McElroyová, 1995, nestránkované).
- e) Pornografia je násillie proti ženám ako triede, pretože musí žiť v strachu z možného násillia, ktoré pornografia u divákov vyvoláva (McElroyová, 1995, nestránkované).

Podľa Catherine MacKinnonovej (1987, s. 130-148) „pornografia nie je iba neškodná fantázia. Spoločne so znásillnením a prostitúciou inštitucionalizuje sexualitu pod mužskou nadvládou; utvára sociálnu konštrukciu mužskej dominancie a ženskej submisie. Podľa autorky pornografia konštruuje sexualitu, čo vedie k tomu, že muži potom v reálnom živote zaobchádzajú so ženami tak, ako k tomu dochádza v porne; sledovanie pornografie je činom. Žena je v porne zobrazovaná ako objekt, ako vec. To, ako je s ňou v porne zaobchádzané, ako sa na ňu pozerajú, to všetko premieňa pozeranie na jednanie; jednanie prezentujúce akt mužskej nadradenosti“. Argument C. MacKinnonovej, ktorým sa snaží o redefiníciu pornografie tak, aby vypadla zo sféry ochrany slobody slova, vyzerá asi takto: Žiadna forma komunikácie nemôže urobiť nič zlého (maximálne môže uraziť); pornografia neuráža, ale podriaďuje ženy. Aj keď sa obyčajne predpokladá, že slová o realite iba referujú, je pornografia chránená ako „obyčajné slová“ – a to je aj titul knihy, v ktorej MacKinnonová predstiera svoju redefiníciu porna ako činu diskriminácie, teda výsostného aktu sociálnej nerovnosti (Lišková, 2010, s. 115-116). Anti – pornografická pozícia pokladá pornografické filmy za dokumentárne snímky zachytávajúce znásillnenie a týranie. Podľa ich názoru sledovanie porna v mužoch podnecuje násillie a inšpiruje ich ku znásillňovaniu žien. Pornofilmy prezentujú ženy primárne ako objekty slúžiace mužskému sexuálnemu uspokojeniu. Sú pre mužov sexuálne otrokyne, pričom sa často ukazujú ich ochota byť týmito otrokyňami. To, čo by malo byť podľa anti – pornografické feministické

pozície neprípustné, prezentujú porno filmy ako stereotypy, ktoré znásobujú podriadenosť ženstva – žena ako obeť, túžiaca byť ovládaná, podrobená, znásilnená. Túto myšlienku ďalej rozvíja MacKinnonová (1989, s. 197), ktorá v pornografii vidí formu vynúteného sexu ustanovujúcej pohlavnú nerovnosť. Podľa nej pornografia inštitucionalizuje sexualitu pod mužskou nadvládou, a konštruuje tak mužskú hegemoniu a ženskú prirodzenosť. Moc mužov nad ženami prostredníctvom toho, ako muži vnímajú ženy, zároveň definuje, čím ženy sú. Podľa MacKinnonovej, čokoľvek čo muži chápu ako sexuálne vzrušenie, chápe sa obyčajne ako sex; „Teda násilie je sex, nerovnosť je sex, ponižovanie je sex, obťažovanie je sex. Pornografia nemôže fungovať sexuálne vzrušivo, pokiaľ nebude zachovaná pohlavná hierarchia. Pokiaľ teda v porne chýba nerovnosť, násilie, dominancie či donucovanie, nemôže byť pornofilm sexuálne vzrušujúci (MacKinnonovej, 1989, s. 197-211).

Než Dworkinová dospela k vnímaniu pornografie ako mužskej ideológie (Dworkinová, 1981, nestránkované), jej postoj prešiel vývojom. V úvode ku svojej prvej knihe „Woman Hating (1974) sa jasne a ostro vyslovila proti patriarcháte, ktorý pokrýva všetok zemský povrch. Aj táto kniha už absolvovala identifikáciu pornografie ako sociálneho činiteľa, ktorý sa spoločne s rozprávkami a reklamou podieľali na procese, v ktorom sa zo žien stávajú podriadené bytosti. Dworkinová však našla isté zaľúbenie v súčasnom európskom pornografickom časopise „Suck“ „Dôraz na sucking cunt úžasným spôsobom slúži k demystifikácii vagíny – vagína nie je špinavá, nie je desivá, nie je páchnuca a oplzlá. Je to zdroj slasti, krásna súčasť ženskej filozofie, na ktorú sa dá pozerieť, ktorej sa dá dotýkať, ktorú sa dá ochutnávať (Dworkinová, 1974, s. 79).

Konštatujeme teda, že pornografia je dielo, ktoré svojim obsahom vytvára nerovnosti medzi pohlaviami a to tak, že podraduje ženy a mužov dáva do pozície vyššej ako sú ženy. Z etického pohľadu to podľa nás nie je správne, pretože obe pohlavia si majú byť rovné v každej situácii.

2 Cieľ práce

Cieľom práce bolo v teoretickej časti vytvoriť podklad pre prieskum a v empirickej zistiť postoje k zobrazovaniu žien v pornografii u opýtaných mužov a žien a zamerať sa na ich etické kontexty.

3 Metodika práce a metody skúmania

3.1 Metódy zberu dát

Dotazník (viď príloha) bol koncipovaný tak, aby sme na základe otázok, ktoré sme použili dokázali overiť naše ciele a prieskumné otázky. Dotazník sme zostavili samostatne a bol zložený z dvadsiatich piatich otázok. Nachádzali sa v ňom otázky identifikačné, uzavreté a otvorené. Pri zostavovaní otázok sme vychádzali z teoretickej časti práce.

3.2 Metódy vyhodnotenia a interpretácie výsledkov

Pri zbere primárnych dát sme ako metódu opytovania použili exploračnú metódu, teda elektronický dotazník. Obsahom dotazníka boli inštrukcie ako dotazník vyplňať, ako i informácie o cieľoch a význame prieskumu. Takisto boli respondenti informovaní o tom, že dotazník je anonymný. Pôvodne sme oslovili s prosbou o vyplnenie dotazníka 150 respondentov. Návratnosť dotazníkov bola 76%. Toto bolo spôsobené tým, že odkaz na dotazník bol zaslaný v elektronickej podobe. Do celkovej analýzy prieskumu bolo zaradených 114 riadne vyplnených dotazníkov. Pre prezentovanie výsledkov sme zvolili tabuľky. Výsledky sme zaznamenávali aj percentuálne.

3.3 Výber a charakteristika prieskumného súboru

Cieľovú skupinu predstavovali ľudia z môjho okolia, kolegovia, spolužiaci, priatelia, ľudia vo veku dvadsať až tridsať rokov. Prieskum sa realizoval na území Slovenskej republiky v apríli 2012. Administrácia dotazníka prebehla v elektronickej podobe, prostredníctvom odkazu na internete:

<https://docs.google.com/spreadsheet/viewform?formkey=dGs1YVRFQ1o3ZUtZS1FZR24tYjNITVE6MQ#gid=0>

4 Výsledky prieskumu a diskusia

4.1 Analýza výsledkov prieskumu

Prieskumný súbor tvorilo 114 respondentov, z toho 68 žien a 46 mužov (tabuľka 1).

Tabuľka 1 – Štruktúra prieskumného súboru podľa pohlavia

Pohlavie	Počet respondentov	Percento (%)
Ženy	68	60
Muži	46	40
Spolu	114	100

Pokiaľ ide o vekovú štruktúru respondentov zvolili sme si vekovú hranicu respondentov vo veku 20 až 30 rokov.

Z tabuľky č.2 nám vyplýva, že medzi respondentmi bol najvyšší podiel ľudí so stredoškolským odborným vzdelaním s maturitou 45% a s dosiahnutým 1. vysokoškolským stupňom štúdia 32%. Respondentov s dosiahnutým 2. stupňom vysokoškolského vzdelania bolo 18%. Podiel stredoškolsky vzdelaných bez maturity bolo 3%. Respondentov s iným vzdelaním bolo 2% a respondenti so základným vzdelaním sa prieskumu nezúčastnili.

Tabuľka 2 – Štruktúra prieskumného súboru podľa dosiahnutého vzdelania

Vzdelanie	Počet	Percento (%)
Základné	0	0
Stredné odborné bez maturity	3	3
Stredné odborné s maturitou	51	45
Vysokoškolské 1. stupeň	37	32
Vysokoškolské 2. stupeň	21	18
iné	2	2
Spolu	114	100

Z tabuľky č.3 nám vyplýva, že medzi respondentmi boli najviac zastúpení tí, ktorí boli slobodní/slobodné a to 50%, vo vzťahu bolo 40%, najmenší počet z respondentov tvorili ženatý/vydaté 10%. Prieskumu sa nezúčastnil ani jeden vdovec/vdova.

Tabuľka 3 – Štruktúra prieskumného súboru podľa rodinného stavu

Rodinný stav	Počet	Percento (%)
Slobodný/slobodná	47	50
Ženatý/vydatá	21	10
Rozvedený/rozvedená	13	0

Vo vzťahu	18	40
Spolu	114	100

Z tabuľky č.4 nám vyplýva, že medzi respondentmi boli najviac zúčastnení tí, ktorí boli veriaci 72%, neveriacich bolo 13%, nerozhodnutých 7%, hlboko veriacich 5%. Najmenší podiel 3% z celkového počtu, tvorili respondenti, ktorí boli iného vierovyznania.

Tabuľka č.4 – Štruktúra prieskumného súboru podľa vzťahu k náboženstvu

Vzťah k náboženstvu	Počet	Percento (%)
Som hlboko veriaci	6	5
Som veriaci	82	72
Nerozhodnutý/á	8	7
Som neveriaci/a, ateista	15	13
Iné	3	3
Spolu	114	100

Z tabuľky č. 5 nám vyplýva, že respondenti, ktorí odpovedali na otázku odpoveďou áno občas bolo najviac 38%, odpoveďou áno často odpovedalo 25%, odpoveďou zriedka odpovedalo 24%, odpoveďou málokedy odpovedalo 12% respondentov. Najmenej z respondentov odpovedalo odpoveďou nikdy 1%.

Tabuľka č.5 – Štruktúra prieskumného súboru podľa sledovanosti pornografických videí

Sledovanosť pornografických videí	Počet	Percento (%)
Áno často	28	25
Áno občas	44	38
Zriedka	27	24
Málokedy	14	12
Nikdy	1	1
Spolu	114	100

Z tabuľky č.6 nám vyplýva, že respondenti, ktorí odpovedali na otázku odpoveďou skôr nie bolo najviac 34%, odpoveďou možno odpovedalo 29%, odpoveďou skôr áno odpovedalo 18%, odpoveďou nie odpovedalo 10% respondentov. Najmenej z respondentov odpovedalo odpoveďou áno 9%.

Tabuľka č.6 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Podnecuje pornografia v ľudoch násilie?

Podnecuje pornografia v ľudoch násilie?	Počet	Percento (%)
Áno	10	9
Skôr áno	21	18
Možno	33	29
Skôr nie	39	34
Nie	11	10
Spolu	114	100

Z tabuľky č. 7 nám vyplýva, že respondenti, ktorí odpovedali na otázku odpoveďou niečo medzi bolo najviac 42%, odpoveďou čiastočne odsudzujem odpovedalo 20%, odpoveďou čiastočne rešpektujem odpovedalo 18%, odpoveďou úplne rešpektujem odpovedalo 11% respondentov. Najmenej z respondentov odpovedalo odpoveďou úplne odsudzujem 9%.

Tabuľka č.7 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Aký je Váš postoj k pornografii?

Aký je Váš postoj k pornografii?	Počet	Percento (%)
Úplne rešpektujem	12	11
Čiastočne rešpektujem	21	18
Niečo medzi	48	42
Čiastočne odsudzujem	23	20
Úplne odsudzujem	10	9
Spolu	114	100

Z tabuľky č. 8 nám vyplýva, že respondenti, ktorí odpovedali na otázku odpoveďou áno občas bolo najviac 48%, odpoveďou zriedka odpovedalo 23%, odpoveďou málokedy odpovedalo 17%, odpoveďou áno často odpovedalo 18% respondentov. Najmenej z respondentov odpovedalo odpoveďou nikdy 4%.

Tabuľka č.8 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Podľa Vás, je ženám v pornografii ubližované ?

Podľa Vás, je ženám v pornografii ubližované ?	Počet	Percento (%)
Áno často	9	8
Áno občas	55	48

Zriedka	26	23
Málokedy	19	17
Nikdy	5	4
Spolu	114	100

Z tabuľky č.9 nám vyplýva, že respondenti, ktorí odpovedali na otázku odpoveďou skôr nie bolo najviac 39%, odpoveďou zriedka odpovedalo 27%, odpoveďou áno občas odpovedalo 14%, odpoveďou nie odpovedalo 13% respondentov. Najmenej z respondentov odpovedalo odpoveďou áno 7%.

Tabuľka č.9 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Podľa Vás, sú ženy do pornografie nútene?

Podľa Vás, sú ženy do pornografie núténé ?	Počet	Percento (%)
Áno	8	7
Áno občas	16	14
Zriedka	31	27
Skôr nie	44	39
Nie	15	13
Spolu	114	100

Z tabuľky č. 10 nám vyplýva, že respondenti, ktorí odpovedali na otázku odpoveďou áno občas bolo najviac 46%, odpoveďou málokedy odpovedalo 23%, odpoveďou áno často odpovedalo 18%, odpoveďou málokedy odpovedalo 13% respondentov. Žiadny z respondentov neodpovedal odpoveďou nikdy 0%.

Tabuľka č.10 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Sú ženy pornografii ponižované?

Sú ženy v pornografii ponižované ?	Počet	Percento (%)
Áno často	20	18
Áno občas	53	46
Zriedka	15	13
Málokedy	26	23
Nikdy	0	0
Spolu	114	100

Z tabuľky č.11 nám vyplýva, že respondenti, ktorí odpovedali na otázku odpoveďou skôr nie bolo najviac 31%, odpoveďou možno odpovedalo 28%, odpoveďou áno odpovedalo 17%, odpoveďou skôr áno odpovedalo 16% respondentov. Najmenej z respondentov odpovedalo odpoveďou nie 9%.

Tabuľka č.11 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Súhlasíte s tým, že pornografia je v dnešnej dobe vo veľkej miere dostupná maloletej verejnosti ?

Súhlasíte s tým, že pornografia je v dnešnej dobe vo veľkej miere dostupná maloletej verejnosti ?	Počet	Percento (%)
Áno	19	17
Skôr áno	18	16
Možno	32	28
Skôr nie	36	31
Nie	9	8
Spolu	114	100

Z tabuľky č. 12 nám vyplýva, že respondenti, ktorí odpovedali na otázku odpoveďou áno občas bolo najviac 55%, odpoveďou zriedka a málokedy odpovedal rovnaký počet 15%, odpoveďou áno často odpovedalo 12% respondentov. Najmenej z respondentov odpovedalo odpoveďou nikdy 3%.

Tabuľka č.12 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Podľa Vás, ovplyvňuje pornografia sexuálny život ľudí ?

Podľa Vás, ovplyvňuje pornografia sexuálny život ľudí ?	Počet	Percento (%)
Áno často	14	12
Áno občas	63	55
Zriedka	17	15
Málokedy	17	15
Nikdy	3	3
Spolu	114	100

Z tabuľky č. 13 nám vyplýva, že respondenti, ktorí odpovedali na otázku odpoveďou často bolo najviac 57%, odpoveďou občas odpovedalo rovnaký počet 25%, odpoveďou zriedka odpovedalo 18% respondentov. Žiadny z respondentov neodpovedal odpoveďou málokedy a nikdy 0%.

Tabuľka č.13 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Myslíte si, že pôsobenie ženy v pornografii má negatívny vplyv na jej život ?

Myslíte si, že pôsobenie ženy v pornografii má negatívny vplyv na jej život ?	Počet	Percento (%)
Často	65	57
Občas	28	25
Zriedka	21	18
Málokedy	0	0
Nikdy	0	0
Spolu	114	100

Z tabuľky č. 14 nám vyplýva, že respondenti, ktorí odpovedali na otázku odpoveďou 2,3,1 bolo najviac 80%, odpoveďou 3,2,1 odpovedalo 20% respondentov.

Tabuľka č.14 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Ktorý druh pornografie je podľa Vás nemorálny ? (Zoraďte: 1- najviac, 2- menej, 3- najmenej)

ženská, mužská, detská

Ktorý druh pornografie je podľa Vás nemorálny ? (Zoraďte: 1- najviac, 2- menej, 3- najmenej) ženská, mužská, detská	Počet	Percento (%)
2,3,1	91	80
3,2,1	23	20
Spolu	114	100

Z tabuľky č. 15 nám vyplýva, že respondenti, ktorí odpovedali na otázku odpoveďou áno často bolo najviac 33%, odpoveďou zriedka a málokedy odpovedal rovnaký počet 23%, odpoveďou áno občas odpovedalo 12% respondentov. Najmenej z respondentov odpovedalo odpoveďou nikdy 9%.

Tabuľka č.15 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Je pornografia podľa Vás nemorálna?

Je pornografia podľa Vás nemorálna ?	Počet	Percento (%)
Áno často	38	33
Áno občas	14	12
Zriedka	26	23
Málokedy	26	23
Nikdy	10	9
Spolu	114	100

V tejto časti môjho prieskumu boli použité otvorené otázky pre respondentov, takže do prieskumu sme zaradili, najčastejšie opakujúce sa odpovede. Niektoré odpovede obsahovali viac myšlienok, z týchto som vybral najčastejšie sa opakujúce, ktoré som zaradil do tabuliek.

Z tabuľky č. 16 nám vyplýva, že respondenti, ktorí sa voľne vyjadrili k otázke najčastejšie odpovedali odpoveďou erotické/porno video odpovedalo 36%, odpoveďou erotické/porno foto 28%, odpoveďou propagovanie intímnych situácií muža a ženy odpovedalo 19% respondentov. Najmenej z respondentov sa zhodlo v odpovedi zverejnené sexuálne akty, odpovedalo 17% respondentov.

Tabuľka č.16 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Čo považujete za pornografiu ? (Voľne odpovedajte)

Čo považujete za pornografiu ? (Voľne odpovedajte)	Počet najčastejšie opakujúcich sa odpovedí	Percento (%)
Zverejnené sexuálne akty	27	17
Erotické porno/foto	46	28
Erotické porno/video	58	36
Propagovanie intímnych situácií muža a ženy	30	19
Spolu	161	100

Z tabuľky č. 17 nám vyplýva, že respondenti, ktorí sa voľne vyjadrili k otázke najčastejšie odpovedali odpoveďou ľahký zárobok/vidina veľkých peňazí odpovedalo 37%, odpoveďou zlá životná/finančná situácia odpovedalo 18%, odpoveďou

sláva/prestíž/popularita a závislosť od sexu odpovedalo rovnako 16% respondentov. Najmenej z respondentov sa zhodlo v odpovedi nové skúsenosti, odpovedalo 13% respondentov.

Tabuľka č.17 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Aké sú dôvody účasti žien na pornografii ? (Voľne odpovedajte)

Aké sú dôvody účasti žien na pornografii ? (Voľne odpovedajte)	Počet najčastejšie opakujúcich sa odpovedí	Percento (%)
Zlá životná/finančná situácia	25	18
Ľahký zárobok/vidina veľkých peňazí	52	37
Sláva/prestíž/popularita	23	16
Nové skúsenosti	19	13
Závislosť od sexu	23	16
Spolu	142	100

Z tabuľky č. 18 nám vyplýva, že respondenti, ktorí sa voľne vyjadrili k otázke najčastejšie odpovedali rovnakou odpoveďou žiadne pozitíva a krása prirodzenia/krása ženského tela 35%, odpoveďou nerozhodnutí odpovedalo 17% respondentov. Najmenej z respondentov sa zhodlo v odpovedi realizovanie skrytých predstáv, odpovedalo 13% respondentov.

Tabuľka č.18 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Čo je pozitívne na zobrazovaní žien v pornografii ? (Voľne odpovedajte)

Čo je pozitívne na zobrazovaní žien v pornografii ? (Voľne odpovedajte)	Počet najčastejšie opakujúcich sa odpovedí	Percento (%)
Žiadne pozitíva	50	35
Krása prirodzenia/krása ženského tela	50	35
Nerozhodnutí	25	17
Realizovanie skrytých predstáv	19	13

Spolu	144	100
--------------	------------	------------

Z tabuľky č. 19 nám vyplýva, že respondenti, ktorí sa voľne vyjadrili k otázke, najčastejšie odpovedali odpoveďou ponížovanie/podriadenosť žien odpovedalo 29%, odpoveďou skreslené predstavy odpovedalo 25%, odpoveďou ženská dôstojnosť odpovedalo 24%, odpoveďou vek žien odpovedalo 9%, odpoveďou všetko je negatívne odpovedalo 7% respondentov. Najmenej z respondentov sa zhodlo v odpovedi žiadne negatíva, odpovedalo 6% respondentov.

Tabuľka č.19 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Čo je negatívne na zobrazovaní žien v pornografii ? (Voľne odpovedajte)

Čo je negatívne na zobrazovaní žien v pornografii ? (Voľne odpovedajte)	Počet najčastejšie opakujúcich sa odpovedí	Percento (%)
Ponížovanie/podriadenosť žien	43	29
Vek žien	13	9
Skreslené predstavy	37	25
Ženská dôstojnosť	35	24
Žiadne negatíva	9	6
Všetko je negatívne	11	7
Spolu	148	100

Z tabuľky č. 20 nám vyplýva, že respondenti, ktorí sa voľne vyjadrili k otázke, najčastejšie odpovedali odpoveďou odsudzujem ju/negatívny postoj odpovedalo 34%, odpoveďou úplne normálne/neodsudzujem/občas si ju pozriem odpovedalo 29%, odpoveďou rešpektujem ju odpovedalo 23%, odpoveďou prispieva k obohateniu intímneho života odpovedalo 8% respondentov. Najmenej z respondentov sa zhodlo v odpovedi nezaujíma ma, odpovedalo 6% respondentov.

Tabuľka č.20 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Aký je Váš postoj k pornografii ? (Voľne odpovedajte)

Aký je Váš postoj k pornografii ? (Voľne odpovedajte)	Počet najčastejšie opakujúcich sa odpovedí	Percento (%)
Úplne	40	29

normálne/neodsudzujem/ občas si ju pozriem		
Prispieva k obohateniu intímneho života	11	8
Rešpektujem ju	31	23
Odsudzujem ju/negatívny postoj	47	34
Nezaujíma ma	8	6
Spolu	137	100

Z tabuľky č. 21 nám vyplýva, že respondenti, ktorí sa voľne vyjadrili k otázke, najčastejšie odpovedali odpoveďou ponižované, ľahké ženy odpovedalo 53%, odpoveďou ako sexuálny objekt odpovedalo 39% respondentov. Najmenej z respondentov sa zhodlo v odpovedi neviem posúdiť, odpovedalo 8% respondentov.

Tabuľka č.21 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Ako sú ženy zobrazené v pornografii? (Voľne odpovedajte)

Ako sú ženy zobrazené v pornografii ? (Voľne odpovedajte)	Počet najčastejšie opakujúcich sa odpovedí	Percento (%)
Ponižované, ľahké ženy	64	53
Ako sexuálny objekt	48	39
Neviem posúdiť	10	8
Spolu	122	100

Z tabuľky č. 22 nám vyplýva, že respondenti, ktorí sa voľne vyjadrili k otázke, najčastejšie odpovedali odpoveďou ako nadradený druh odpovedalo 48%, odpoveďou ako sexuálny objekt odpovedalo 33% respondentov. Najmenej z respondentov sa zhodlo v odpovedi nezaujíma ma Neviem posúdiť, nevšímam si ich, odpovedalo 19% respondentov.

Tabuľka č.22 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Ako sú zobrazení muži v pornografii? (Voľne odpovedajte)

Ako sú zobrazení muži v pornografii ? (Voľne odpovedajte)	Počet najčastejšie opakujúcich sa odpovedí	Percento (%)
Ako nadradený druh	55	48
Ako sexuálny objekt	37	33

Neviem posúdiť, nevšímam si ich	22	19
Spolu	114	100

Z tabuľky č. 23 nám vyplýva, že respondenti, ktorí sa voľne vyjadrili k otázke, najčastejšie odpovedali odpoveďou nemorálna je vtedy, ak divákom sú osoby mladšie ako 18 rokov a sú v nej zobrazované deti, zvieratá,... odpovedalo 45%, odpoveďou nemyslí, že je nemorálna odpovedalo 31%, odpoveďou v zobrazení, že žena je dobrá len na sex odpovedalo 16% respondentov. Najmenej z respondentov sa zhodlo v odpovedi neviem posúdiť, odpovedalo 8% respondentov.

Tabuľka č.23 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Aký je Váš postoj k pornografii ? (Voľne odpovedajte)

V čom je podľa Vás pornografia nemorálna ? (Voľne odpovedajte)	Počet najčastejšie opakujúcich sa odpovedí	Percento (%)
Nemyslí, že je nemorálna	47	31
V zobrazení, že žena je dobrá len na sex	24	16
Nemorálna je vtedy, ak divákom sú osoby mladšie ako 18 rokov a sú v nej zobrazované deti, zvieratá,...	68	45
Neviem posúdiť	13	8
Spolu	152	100

Z tabuľky č. 24 nám vyplýva, že respondenti, ktorí sa voľne vyjadrili k otázke, najčastejšie odpovedali odpoveďou Miera prípustnosti záleží na jednotlivcovi odpovedalo 45%, odpoveďou do veľmi veľkej miery odpovedalo 31%, odpoveďou neviem posúdiť odpovedalo 16% respondentov. Najmenej z respondentov sa zhodlo v odpovedi plnom rozsahu ak má človek nad 20 rokov, odpovedalo 8% respondentov.

Tabuľka č.24 - Štruktúra prieskumného súboru na otázku: Do akej miery je pornografia podľa Vás prípustná ? (Voľne odpovedajte)

Do akej miery je pornografia podľa Vás prípustná ? (Voľne odpovedajte)	Počet najčastejšie opakujúcich sa odpovedí	Percento (%)
---	---	---------------------

Miera prípustnosti záleží na jednotlivcovi	65	45
Do veľmi veľkej miery	45	31
V plnom rozsahu ak má človek nad 20 rokov	12	8
Neviem posúdiť	23	16
Spolu	145	100

4.2 Zhrnutie výsledkov

Na základe výsledkov prieskumu môžeme konštatovať, že sme zistili postoje k zobrazovaniu žien v pornografii u opýtaných mužov a žien, pričom sme sa zamerali na ich etické kontexty. Prieskumné otázky nám položili základ na zistenie postojov a hodnôt opýtaných ľudí. Môžeme teda konštatovať, že pornografia podľa väčšiny opýtaných podnecuje násilie, je v nej ženám ubližované a aj napriek všetkému nie sú do nej nútené, ale ich účasť v nej je kvôli peniazom.

4.3 Diskusia

Na základe tohto prieskumu vieme, že veľká väčšina zúčastnených osôb sa už s pornografiou stretla. Sú viac priklonený k názoru, že pornografia vyvoláva v ľuďoch násilie. Môžeme teda súhlasiť s názorom Valerie Richardsovej (Richardsová, 1996, nestránkované), že sex a násilní kriminálni páchatelia majú nevyhnutné spojenie v pornografii. Tiež sa vyjadrili, že podľa nich je ženám v pornografii ubližované. Je teda namieste, keď vieme, čo pornografia spôsobuje a aj napriek tomu ju neodcudzujeme?

Podľa Catherine MacKinnonovej (In: Gowan, 2009, s. 135) je pornografia definovaná ako materiál, ktorý podraďuje ženy. Je teda zaujímavé zistenie, že respondenti sa prikláňajú k názoru, že ženy nie sú do pornografie nútené, ale myslia si, že sú v nej ponižované. Chcú tým povedať, že ženám sa páči ponižovanie? Potvrdzujú teda názor MacKinnonovej, ale nemyslia si, že pornografia je pre to zlá?

Z výsledkov prieskumu môžeme konštatovať, že pornografia ovplyvňuje sexuálny život ľudí. Teraz je namieste spýtať sa, akým spôsobom. Podľa Catherine MacKinnonovej (MacKinnonová, 2000, s. 53) nám pornografia ukazuje, čo muži vlastne chcú, a pornografia im to aj dáva. Môžeme teda povedať, že muži chcú, aby boli ženy ponižované a podraďované? Chcú také ženy len doma v spálni alebo aj v bežnom živote? Je to vôbec etické, keď sa niekto chce nadradiť nad inú osobu? Myslím si, že nie a z tohto

pohľadu je pornografia nemorálna, pretože len utvrdzuje mužov v tom, že môžu mať to čo chcú na úkor žien. Podľa respondentov má pôsobenie žien v pornografii negatívny vplyv na ich život. Tento výsledok by som prirovnal k tomu, že ženy, ktoré vystupujú v pornografii sú zaškatuľkované a priradené na jedno miesto, odkiaľ sa už nedostanú, pretože ich osoba sa môže využívať iba na účely, ktoré muži chcú, ale do bežného života ich už nechcú prijať. Bolo by takéto jednanie morálne? Prieskum ďalej ukázal, že podľa všetkých respondentov je najviac nemorálna detská pornografia, za ňou nasleduje ženská a posledná je mužská. V podstate si celkovo mysleli, že pornografia je nemorálna. Toto tvrdenie len znovu nasvedčuje tomu, že ľudia vedia, že nie len detská pornografia je nemorálna, ale aj ženská.

Keď sme sa spýtali, čo považujú za pornografiu, väčšinou odpovedali, že erotické porno/video/foto ale aj propagovanie intímnych situácií muža a ženy. Je teda zrejmé, že ľudia majú jasnú predstavu o tom, čo je to pornografia, čo sa v nej robí, čo spôsobuje, ale jej následky, ktoré na ženu má ju netrápia. Možno je to preto, že ako nám prieskum ukázal, väčšina ľudí si myslí, že ženy vystupujú v pornografii preto, lebo v nej vidia ľahký zárobok. Na druhej strane v tom nevidia skoro žiadne pozitívna okrem zobrazenia krásneho prirodzenia a ženského tela.

Na otázku, čo je negatívne na zobrazovaní žien v pornografii sme dostali odpovede ako ponižovanie/podriadenosť žien, skreslené predstavy, ženská dôstojnosť, ale aj žiadne negatíva alebo všetko je negatívne. Podľa MacKinnonovej (MacKinnonová, 1995, neustránkované), pornografické akty pôsobia proti ženám dva krát, keď sú vyrábané a keď sú pozerané. Súhlasíme s týmto tvrdením, pretože výsledky prieskumu nám ukazujú, že ľudia sa na pornografiu pozerajú viacerými pohľadmi, ale sami nevedia, či sú správne. Z prieskumu mi vychádza, že muži aj ženy si uvedomujú, že pri výrobe pornografie je žena ponižovaná, podradovaná, ale pri pozeraní to tak nevnímajú. Dokazujú to aj odpovede na otázku, aké postoje máte k pornografii. Niektorí si ju pozrie, neodcudzuje, iní majú negatívny postoj, nepozerajú ju, alebo ich vôbec nezaujímajú. Viacerí respondenti sa prikláňajú k názoru, že ženy sú zobrazené v pornografii ako ponižované, ľahké ženy a sexuálne objekty. Tieto odpovede sme získali pri ručne vpisovaných odpovediach bez možnosti výberu a, b alebo c. Tiež si však myslia, že muži sú v pornografii zobrazení ako sexuálny objekt, ale aj ako nadradený druh. Teda ten, čo si určuje pravidlá.

Keď sme sa spýtali na postoj ľudí k pornografii, dostali sme odpovede ako: nemyslím si, že je nemorálna, nemorálna je iba vtedy, ak divákovi sú osoby mladšie ako 18 rokov a sú v nej zobrazované deti, zvieratá a pod. Keď sa bližšie pozrieme na tieto fakty,

zistíme, že podľa niektorých ľudí je to, čo je podľa zákona zakázané aj nemorálne. Môžeme si to vysvetliť aj tak, že ak niečo zákon povoľuje, je to morálne? Na druhej strane respondenti tvrdia, že miera prípustnosti pornografie záleží od jednotlivcov.

4.4 Návrhy a odporúčania pre etickú prax

Na základe výsledkov prieskumu môžeme konštatovať, že na Slovensku nemajú ľudia ucelené názory na pornografiu. Aj napriek tomu má na nich veľký vplyv, ktorý často nie je z etického hľadiska správny.

Podľa nás by sa malo o pornografii a jej etických aspektoch hovoriť viac už na školách, kde si deti začínajú vytvárať obraz o spoločnosti a takto im priblížiť, čo pornografia je, ako sú v nej zobrazované ženy a do akej miery je morálne zobrazovať ženy.

Je známe, že na školách je možnosť výberu medzi náboženskou výchovou a etickou výchovou. Odporúčali by sme však, aby sa aj deti, ktoré chodia na náboženskú výchovu, zúčastňovali aj etickej, aby si mohli ujasniť svoje postoje nielen na pornografiu z etického hľadiska, ale aj na mnohé iné témy spojené so spoločnosťou.

Zaujímavé by bolo tiež uviesť do popredia túto tému cez sociálne siete formou článkov a diskusií, kde by sa ľudia vyjadrili a prípadne svoje otázky riešili s odbornými poradcami.

Záver

V tejto bakalárskej práci sme sa venovali zobrazovaniu žien v pornografii v etických kontextoch. V prvej kapitole sme sa venovali teoretickému objasneniu celej problematiky. Keďže sa na problematiku pozeráme z pohľadu etiky, venovali sme sa aj pojmom ako etika a morálka.

Práca bola písaná z feministického pohľadu. Priblížili sme si názory Catherine MacKinnonovej, Andrei Dworkinovej a iných, ktoré nám pomohli vysvetliť náš postoj k danej téme. Tieto poznatky sme využili v prieskumnej časti bakalárskej práce. Vytvorili sme dotazník, ktorý obsahoval otázky k téme zobrazovanie žien v pornografii v etických kontextoch. Tému sme do dotazníka neuviedli, aby sme neovplyvnili respondentov.

V teoretickej časti sme sa venovali pornografii. Tento pojem som sa pokúsil definovať a zaradiť do kontextu s etikou. Uviedli sme viaceré tvrdenia autoriek, ktoré sú toho názoru, že pornografia je dielo, ktoré vytvára nerovnosti medzi pohlaviami. Ďalej sme definovali pojmy týkajúce sa etiky a ženskej sexuality.

Po spracovaní výsledkov prieskumu sme prišli k viacerým záverom. S pornografiou sa stretlo veľa ľudí, niektorí pravidelne, niektorí sporadicky, iní nikdy. Zistili sme, že ľudia si uvedomujú, že pornografia podraduje ženy, dostáva ich do pozície, ktorá je nielen oproti mužom nižšia, ale aj oproti celej spoločnosti. Dozvedeli sme sa, že pokiaľ je pornografia dovolená, môže byť aj morálna, pokiaľ nie je dovolená (ako napríklad detská pornografia), je nemorálna.

5 Použitá literatúra

BARTÁK, Igor. 2011. Pornografia a sexuálna závislosť. [online]. 2011. [cit. 15.2.2012]. Dostupné na internete: < <http://zdravysex.sk/node/17>>.

CHOCHOLA, Martin. 2004. Podívam se a vidím: Kritéria subjektívneho určovania hranice medzi erotikou a pornografií: diplomová práca. Praha: Univerzita Karlova.

DWORKIN, Andrea. 1974. *Woman Hating*. New York: Dutton.

DWORKIN, Andrea. 1985. „Against the Male Flood: Censorship, Pornography and Equality“. In: *Harvard Women's Law Journal* 8, p. 1-19.

GAGNON, John – LAUMANN, E. 1995. „A sociological perspective on sexual action“. In: Gagnon, John H., Parker, Richard G. (eds.), 1995. *Conceiving sexuality: approaches to sex research in a postmodern world*. New York: Routledge, pp. 183-213.

GLUCHMAN, Vasil. 1994. *Úvod do etiky*. 1 vyd. Prešov : Universum, 1994. 182 s. ISBN 80-967001-2-X.

GLUCHMAN, Vasil. 2008. *Etika na Slovensku*. Bratislava : Hajko & Hajková, 2008. 184 s. ISBN 978-80-88700-72-2.

KICZKOVÁ, Zuzana, KOBOVÁ, Ľubica. 2011. *Feminizmus*. [online]. 2011. [cit. 11.11.2011]. Dostupné na internete: <<http://glosar.aspekt.sk/default.aspx?ami=1&smi=1&vid=114>>.

LIŠKOVÁ, Kateřina. 2010. *Hodné holky se dívají jinam: feminismus a pornografie*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 178 s., ISBN 978-8074-190-223.

LUKŠÍK, Ivan – MARKOVÁ, Dagmar. 2006. *Rodová výchova v rodine – zdôvodnenie a vymedzenie*, In: MACHÁČEK, L. (Ed.) *Gender – rod v pedagogickom výskume a praxi*. Trnava: UCM v Trnave, 2006, ISBN 80-89220-39-8. s. 120-124.

MANDA, Vladimír – SVITAČOVÁ, Eva. 2009. Etika. 2 vyd., Nitra : SPU, 2009. 104 s. ISBN 978-80-552-0221-1.

MARKOVÁ, Dagmar. 2006. Rodovo citlivý prístup v práci s klientom a klientkou sociálnej práce. In: SMUTEK, M. – KAPPL, M. (Ed.). *Proměny klienta služeb sociální práce*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006, ISBN 80-7041-716. s. 297-305.

McELROY, Wendy. 2010. XXX: A Woman's Right to Pornography. [online]. 2010. New York: St. Martin's Press [cit. 11. 11. 2011]. Dostupné na internete: <<http://www.anarkhos.org/individualistanarchism/feministdefenseofpornography.html> >.

McELROY, Wendy. 1995. Xxx: A Woman's Right to Pornography. New York: St. Martin's Press. [online] [cit. 17.3.2012]. Dostupné z: <<http://www.wendymcelroy.com/xxx/>>.

McGOWAN, Mary Kate. 2009. On pragmatics, exercitive speech acts and pornography. In: *Lodz Papers in Pragmatics*, Vol. 5, No. 1, 2009, p. 133-155. ISSN 1895-6106.

MacKINNON, Catherine. 1987. *Feminism Unmodified: Discourse on life and law*. USA: Harvard University Press, s. 130-148.

MacKINNON, Catherine. *Toward a feminist theory of the state*. USA : Harvard University Press.

MacKINNON, Catharine. 1995. Pornography is oppression. [online]. 1995. *The Ethical Spectacle*. [cit. 24. 2. 2012]. Dostupné na internete: <<http://www.spectacle.org/1195/mack.html>>.

MacKINNON, Catharine. 2000. Sexualita, pornografia a metóda : „Rozkoš v patriarcháte“. In: *Aspekt*, 2000, s. 53-57.

MIEDZGOVÁ, Jana. 1994. *Základy etiky*. 2 vyd. Bratislava : Slov. pedagog. nakl. 1996. 107 s. ISBN 80-08-01729-5.

ONDREJKOVIČ, Peter. 2008. Sexuality : Zborník príspevkov z prvej medzinárodnej konferencie realizovanej v dňoch 20. – 21. 9. 2007. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, 200 strán.

POTTER, Hugh. 1996. Pornography: group pressures and individual rights. Sydney: The Federation Press, 1996. 177 s. ISBN 1 86287 215 5.

PŘÍKASKÝ, Jiljí. 2000. Učebnice základů etiky. 1 vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánske nakladatelství, 2000. 134 s., ISBN 80-7192-505-5.

RICHARDS, Valerie. 1996. Pornography – Safe or Sexual?. In: Bulletin of the American Academy of Psychiatry and the Law [online]. 1996, vol. 19, no. 1 [cit. 11.11.2011]. Dostupné na internete: <<http://www.csun.edu/~vcpsy00h/pornog.htm>>.

STIEGLER, Barbara. 2002. Ako uplatňovať rodové hľadisko. 1. vyd. Bratislava : Záujmové združenie žien Aspekt, 2002. 39 s. ISBN 80-85549-32-8.

SÝKORA, Peter. 2003. Bioetika, bioetické komisie a EÚ. In: Konferencia o geneticky modifikovaných organizmoch : zborník z konferencie v Smoleniciach. Bratislava, 2003, s. 65-71, ISBN 80-224-0790-9.

ŠVIHELOVÁ, D. – LUKŠÍK, I. 2005. Postojové mikrodiskurzy o sexualite. In: *XI. Konferencia O sexualitě a lidských vztazích. Zborník 2005*. Praha: Poradenská skupina Extima, Sexuologická společnost České lékařské společnosti, Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, Česká systemická společnost, 2005, p. 6.

TANGOVÁ, Isabela. 2003. Pornografie : Tajné dějiny civilizace. 1. Praha : BB art., 2003. 199 s. ISBN 8072579584.

WEISS, P. 2002. Sexuologie: (nejen) pro lékaře. Brno : CERM, 2003, 287 s., ISBN 80-720-4-264-5.

6 Prílohy

Príloha A

DOTAZNÍK

Vážení respondenti.

Prosím Vás o vyplnenie dotazníka, ktorý je súčasťou mojej bakalárskej práce. Dané otázky budú z okruhu sexuality. Dotazník je anonymný a dobrovoľný. Získané výsledky budú použité len v mojej bakalárskej práci. Pri každej otázke je potrebné označiť vami zvolenú odpoveď alebo dopísať Vašu odpoveď. Ďakujem Vám za Váš čas a ochotu.

Ján Minarčík, FF UKF Nitra

1. Aké je Vaše pohlavie?

- 1. muž
- 2. žena

2. Aký je Váš vek?

3. Aké je Vaše najvyššie dosiahnuté vzdelanie?

- 1. základné
- 2. stredné odborné bez maturity
- 3. stredné odborné s maturitou
- 4. vysokoškolské 1. stupeň
- 5. vysokoškolské 2. stupeň
- 6. iné (vypíšte)

4. Aký je Váš rodinný stav?

- 1. slobodný/ slobodná
- 2. ženatý / vydatá
- 3. rozvedený/ rozvedená
- 4. vo vzťahu
- 5. iné (vypíšte).....

5. Aký je Váš vzťah k náboženstvu?

- 1. som hlboko veriaci
- 2. som veriaci
- 3. nerozhodnutý/á
- 4. som neveriaci/a , ateista
- 5. iné (vypíšte).....

6. Sledujete pornografické videa?

- 1. áno často
- 2. áno občas
- 3. zriedka
- 4. málokedy
- 5. nikdy

7. Myslíte si že, pornografia podnecuje v ľuďoch násilie?

- 1. áno
- 2. skôr áno
- 3. možno
- 4. skôr nie
- 5. nie

8. Aký je Váš postoj k pornografii?

- 1. úplne rešpektujem
- 2. čiastočne rešpektujem
- 3. niečo medzi
- 4. čiastočne odsudzujem
- 5. úplne odsudzujem

9. Podľa Vás, je ženám v pornografii ubližované ?

- 1. áno často
- 2. áno občas
- 3. zriedka
- 4. málokedy
- 5. nikdy

10. Podľa Vás, sú ženy do pornografie nútené ?

- 1. áno
- 2. áno občas
- 3. možno
- 4. skôr nie
- 5. Nie

11. Sú ženy v pornografii ponižované?

- 1. áno často
- 2. áno občas
- 3. zriedka
- 4. málokedy
- 5. nikdy

12. Súhlasíte s tým, že pornografia je v dnešnej dobe vo veľkej miere dostupná maloletej verejnosti ?

- 1. áno
- 2. skôr áno
- 3. možno
- 4. skôr nie
- 5. nie

13. Podľa Vás, ovplyvňuje pornografia sexuálny život ľudí ?

- 1. áno často
- 2. áno občas
- 3. zriedka
- 4. málokedy
- 5. nikdy

14. Myslíte si, že pôsobenie ženy v pornografii má negatívny vplyv na jej život ?

- 1. často
- 2. občas
- 3. zriedka
- 4. málokedy

-5. nikdy

15. Ktorý druh pornografie je podľa Vás nemorálny ? (Zorad'te: 1- najviac, 2- menej, 3- najmenej)

-ženská

-mužská

-detská

16. Je pornografia podľa Vás nemorálna ?

-1. áno často

-2. áno občas

-3. zriedka

-4. málokedy

-5. nikdy

17. Čo považujete za pornografiu ? (Voľne odpovedajte)

.....

18. Aké sú dôvody účasti žien na pornografii ? (Voľne odpovedajte)

.....

19. Čo je pozitívne na zobrazovaní žien v pornografii ? (Voľne odpovedajte)

.....

20. Čo je negatívne na zobrazovaní žien v pornografii ? (Voľne odpovedajte)

.....

21. Aký je Váš postoj k pornografii ? (Voľne odpovedajte)

.....

22. Ako sú ženy zobrazené v pornografii ? (Voľne odpovedajte)

.....

23. Ako sú zobrazení muži v pornografii ? (Voľne odpovedajte)

.....

24. V čom je podľa Vás pornografia nemorálna ? (Voľne odpovedajte)

.....

25. Do akej miery je pornografia podľa Vás prípustná ? (Voľne odpovedajte)

.....